

ซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชน
เขตเทศบาลเมืองไร่ขิง ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์
ในการเพิ่มมูลค่าและความยั่งยืน

Soft Power of Local Identity to Drive Community-based Tourism in
Rai Khing Municipality as Creative Economy to Add Value and Sustainability

จิรวรรณ ดีประเสริฐ^{1*}, อูราเพญ ยิ้มประเสริฐ², และ จักรกฤษณ์ สิริริน³

Jirawan Deeprasert^{1*}, Uraphen Yimprasert², and Jakkrit Siririn³

**Corresponding Author*

วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1*}

Rattanakosin International College of Entrepreneurship, Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1*}

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย²

School of Communication Arts, Thai Chamber of Commerce University²

สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)³

Technology Promotion Association (Thailand-Japan)³

E-mail: jirawan.dee@rmutr.ac.th^{1*}, uraphen@gmail.com², jakkritsiririn@gmail.com³

Received August 19, 2024; Revised September 20, 2024; Accepted September 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองไร่ขิงสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 2) เพื่อพัฒนาซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเขตเทศบาลเมืองไร่ขิง ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย 3 กลุ่ม เพื่อให้มีการตรวจสอบข้อมูลเป็นแบบสามเส้า ได้แก่ (1) ผู้นำชุมชนอาศัยในเทศบาล เมืองไร่ขิง (2) เจ้าหน้าที่ทำงานในเทศบาลเมืองไร่ขิง และ (3) เจ้าหน้าที่รัฐ เรียกว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเลือกมาอย่างเจาะจง ได้ทั้งหมด 20 คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) อัตลักษณ์ท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองไร่ขิงสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย การมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเชิงอนุรักษ์ที่มีความยั่งยืน ความมีชื่อเสียงด้านส้มโอและการตลาดส้มโอขนาดใหญ่ พิพิธภัณฑสถานชุมชนที่เป็นมรดกด้านภูมิปัญญาสะท้อนวิถีชีวิตชุมชนพื้นบ้านของภาคกลาง ผู้คนหลากหลายเชื้อชาติเข้ามาตั้งถิ่นฐานนอกเหนือจากคนไทย การรวมกลุ่มเกษตรกร

ทำแปลงส้มโอหรือผลผลิตทางการเกษตรแบบผสมผสานขนาดใหญ่ และวัดวาอาราม และพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนที่มีเรื่องเล่าขานจากรุ่นสู่รุ่น และ 2) แนวทางทางการพัฒนาซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเขตเทศบาลเมืองไผ่เชิง ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ด้านการจัดการทรัพยากร ด้วยการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และอาหารพื้นถิ่น ด้านการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยว ด้วยการจัดทำแผนการท่องเที่ยวที่ทันสมัยมากขึ้น และด้านนวัตกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ด้วยการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวตั้งแต่ระหว่างจังหวัด อำเภอ และชุมชน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวชุมชน; ซอฟต์แวร์; เทศบาลเมืองไผ่เชิง; เศรษฐกิจสร้างสรรค์; อัตลักษณ์ท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study local identity in Rai Khing Municipality for community tourism, and 2) to develop the soft power of local identity to drive community-based tourism. Rai Khing Municipality According to the creative economy guideline, it is qualitative research. Semi-structured interviews were used to collect data. The main informants consist of 3 main groups to allow for data triangulation: (1) community leaders living in Rai Khing Municipality (2) officials working in Rai Khing Municipality (3) government officials, called key informants, who were specifically selected (purposive sampling), a total of 20 people with using content analysis as an analysis tool. The research results according to the research objectives were found. 1) Local identity in Rai Khing Municipality for community tourism consists of sustainable agricultural and conservation tourism, the reputation of pomelo, and large-scale pomelo marketing. The local folk museum is a heritage of wisdom reflecting the way of life of the local communities of the central region, people of various races who have settled in addition to Thai people, large-scale groups of farmers who grow pomelo or mixed agricultural products, and temples and local folk museums that have stories passed down from generation to generation. 2) Guidelines for developing the soft power of local identity to drive tourism by the community in Rai Khing Municipality according to the creative economy concept include resource management by producing organic agricultural products and local food; tourism format management by creating more modern tourism plans; and community tourism innovation by creating a network linking tourism routes from provinces, districts, and communities.

Keywords: community-based tourism; soft power; Rai Khing Municipality; creative tourism; local identity

บทนำ

กระแสซอฟต์แวร์ที่กำลังได้รับความนิยมจากคนทั้งโลกอยู่ในเวลานี้ ได้ส่งผลถึงมูลค่าเชิงบวกในทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ซึ่งมีซอฟต์แวร์ ด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เป็นจุดขายในการสร้างมูลค่าในเชิงธุรกิจ หรือที่เรียกว่า อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ซอฟต์แวร์ คือแนวคิดหนึ่งซึ่งยืนยันทางเลือกของการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการของแต่ละชาติ เพื่อตอบโจทย์การขับเคลื่อนวัฒนธรรมไปสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี (Ministry of Culture, 2023) สำหรับในประเทศไทย มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์หนึ่ง ซึ่งน่าสนใจและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สร้างชื่อเสียงให้กับชาติไทยไปสู่นานาอารยประเทศ นั่นคือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมีการกำหนดกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย (Office of the Permanent Secretary, 2022)

ในปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังเคลื่อนเข้าสู่ช่วงการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทุกภาคส่วนกำลังเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ การกำหนดกลยุทธ์ซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน ถือเป็นทางออกหนึ่งของการเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจและความยั่งยืนให้กับชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ในพื้นที่ที่สำคัญ การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นหนึ่งในกลไกที่จะช่วยนำเม็ดเงินไปสู่เศรษฐกิจฐานราก เป็นแนวทางในการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Capital Administration and Management Unit for Increasing National Competitiveness (B.P.K.), 2021) โดยมีกรณีศึกษาเทศบาลเมืองไร่ขิงที่ได้ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและความยั่งยืน ด้วยวิธีการจัดการที่ตรงเป้าหมายของพื้นที่มากขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่บริหารจัดการโดยชุมชน เพื่อใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวส่งไปถึงคนในชุมชน ซึ่งแต่ละชุมชนเริ่มพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นจนเป็นชุมชนต้นแบบของการท่องเที่ยวและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างชุมชนอื่น ๆ

ในช่วงที่ผ่านมา ชุมชนไร่ขิง ได้มีการพัฒนาจากชุมชนชนบทสู่ชุมชนเมืองโดยเป็นการพัฒนาจากกระบวนการทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งมากที่สุดคือ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งหมายถึง เทศบาลเมืองไร่ขิง เท่าที่ผ่านมาทางเทศบาลเมืองไร่ขิงพร้อมทั้งประธานชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน รวมทั้งภาคเอกชน ได้มีการร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนไร่ขิงเพื่อกระตุ้นให้เศรษฐกิจในชุมชนมีการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา และทางหน่วยงานของภาครัฐยังเข้ามาให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ท้องถิ่น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความได้เปรียบทั้งความใกล้ชิดเมืองหลวง และทรัพยากรท่องเที่ยวหลากหลาย

ชุมชน แต่ต้องหยุดชะงักไปตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based tourism : CBT) พบว่ามีขยายตัวอย่างรวดเร็ว ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง และมีศักยภาพสูงเพราะเป็นการท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวมุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ และความผูกพันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว นำไปสู่การเรียนรู้ การเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงรากเหง้าของชุมชนเน้นความยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยว สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน (Rojrungsad, 2013) คำนี้ถึงความยั่งยืนของสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยทุกคนในชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากร การท่องเที่ยวและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยวร่วมกัน (Maneeeroj, 2017) โดยคำนึงถึงความสามารถของทรัพยากรทั้งหมดของชุมชนนั้น ๆ เส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งจัดอยู่ในจังหวัดท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง คือ เป็นหนึ่งในอำเภอที่สำคัญ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์ และตำบลไร่ขิงเป็นหนึ่งใน 16 ตำบล ที่ยกสถานะเป็นเทศบาลเมืองไร่ขิง มาตั้งแต่ปี 2551 มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนา การบริการ การพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาบุคลากร รวมทั้งการบูรณาการและการเชื่อมโยงกลุ่มท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน ซึ่งประเด็นหลังสุดคือการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยว

การนำกลยุทธ์ซอฟต์แวร์ของเทศบาลเมืองไร่ขิง ซึ่งเป็นการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและความยั่งยืน ซึ่งที่ผ่านมาเทศบาลเมืองไร่ขิงมีลักษณะการท่องเที่ยวเด่น ๆ อยู่ 2 ประเภท คือ 1) การท่องเที่ยวพุทธสถาน ได้แก่ วัดไร่ขิง พระอารามหลวง วัดท่าพุท พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดท่าพุท 2) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอนุรักษ์คุณธรรมและวิถีชุมชน (ท่องเที่ยวเกาะลัดอีแท่น) ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้โรงสีชุมชนไร่ขิง ศูนย์การเรียนรู้โรงปุ๋ย ศูนย์การเรียนรู้ปลูกผักปลอดภัย พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านชุมชนบ้านคลองผีเสื้อ ศูนย์พัฒนาปัญญาชุมชน ร้านมาดิ ศูนย์การเรียนรู้ส้มโอบลัดภัย ศูนย์เรียนรู้ข้าวอินทรีย์ จุดจำหน่ายสินค้าโอท็อป นวัตกรรมกลุ่มท่องเที่ยววิถีที่ท่าพุท

สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองไร่ขิงในปัจจุบัน ด้วยลักษณะของเทศบาลเมืองไร่ขิงที่มีขนาดประมาณ 25 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 28 ชุมชน นับได้ว่าเป็นเทศบาลขนาดใหญ่ และมีความพร้อมในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสำรวจข้อคิดเห็นของผู้บริหารหลายฝ่ายของเทศบาลเมืองไร่ขิง พบว่ามีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ยังต้องการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้มีการบูรณาการแบบองค์รวมในทุกพื้นที่ที่สำคัญของเทศบาลเมืองไร่ขิง เพื่อเพิ่มจุดท่องเที่ยวให้มากขึ้น และเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในเส้นทางท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่น และสร้างเสริม

ความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยเส้นทางการท่องเที่ยวสถานที่สำคัญของเทศบาลเมืองไธสงในปัจจุบัน เริ่มต้นที่วัดไธสงและสิ้นสุดปลายทางที่ตลาดน้ำวัดดอนหวายเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีจุดท่องเที่ยวอื่นที่มีอัตลักษณ์และสะท้อนวิถีชุมชนอีกมากมายที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยไปเยือน เช่น วัดท่าพุทพิพิธภณพ์พื้นบ้านวัดท่าพุทที่ยังรักษาประวัติศาสตร์ของชาติไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ในการพัฒนาการท่องเที่ยวนี้ แม้จะมีหน่วยงานราชการ เช่น มหาวิทยาลัยเคยเข้ามาศึกษา วิจัยและบริหารจัดการหลากหลายรูปแบบ แต่ก็ยังไม่ครอบคลุม งานวิจัย เรื่องซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนเขตเทศบาลเมืองไธสง ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่าและความยั่งยืน ซึ่งตามเจตจำนงของกลุ่มผู้วิจัย และเทศบาลไธสงต้องการผลการวิจัยจากการลงพื้นที่จริงร่วมกัน ไปกำหนดทิศทางการจัดการ แผนและกิจกรรม เครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยว ระบบสารสนเทศ/ศูนย์ข้อมูล และการประเมินผล ที่ประกอบเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงชุมชนท่องเที่ยวแบบองค์รวม (Holistic tourism community) ที่เน้นคุณค่าและสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ชุมชนเทศบาลเมืองไธสง นำไปพัฒนาต่อและเป็นต้นทุนทางปัญญา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองไธสงสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อพัฒนาซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเขตเทศบาลเมืองไธสง ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

อัตลักษณ์ท้องถิ่นหรืออัตลักษณ์ชุมชน

อัตลักษณ์ท้องถิ่นหรืออัตลักษณ์ชุมชน เป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ก่อตัวขึ้นมา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งนั้น ได้ถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต นำไปสู่การพัฒนาต่าง ๆ ให้มีความโดดเด่น น่าสนใจ อันเป็นอัตลักษณ์ เฉพาะตัวที่สามารถบอกความเป็นตัวตนของชุมชน เกิดการพัฒนาควบคู่ไปกับการคำนึงถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรม ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการจดจำและเกิดความประทับใจ และทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีจุดขายที่ไม่เหมือนใคร (Pongnok, 2014)

สรุปได้ว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่น สามารถเพิ่มคุณค่าและเป็นพลังในการพัฒนาชุมชนด้านการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ สร้างอาชีพ นำความยั่งยืนมาสู่คนในพื้นที่ กลยุทธ์การนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวนี้ ยังช่วยฟื้นฟูรากเหง้าของชุมชนให้แข็งแรง

สร้างคุณค่าแก่ภูมิปัญญาเดิม และตอบรับยุคเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่มาจากพลังอำนาจของชุมชนอย่างแท้จริงด้วย

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Tourism Authority of Thailand (2008) ให้ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งมีชาวบ้านที่เป็นเจ้าของชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว นั้น ๆ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยว และอนุรักษ์ทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน สู้ชนรุ่นหลัง และเกิดประโยชน์สูงสุด

Special Area Development Administration for Sustainable Tourism (Public Organization) (2016) ซึ่งเป็นองค์กรในภาครัฐเช่นกัน ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์และมีมาตรฐานก่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาในระดับชาติในเรื่องของสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น งานวิจัยนี้ศึกษาการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการตั้งแต่การกำหนดทิศทาง การบริหารจัดการ การจัดทำแผนและกิจกรรม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยว การทำระบบสารสนเทศ/ศูนย์ข้อมูล และการประเมินผลสำเร็จ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นประโยชน์สูงสุดเพื่อชุมชน นอกจากเพิ่มพูนรายได้แก่ชุมชนในการพัฒนาชุมชนแล้ว ยังสร้างสังคมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

ในการศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองไผ่เชิงสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะใช้การประเมินสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นอยู่ปัจจุบันด้วย SWOT analysis กล่าวคือ

จุดแข็ง (Strength) หมายถึง ปัจจัยด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และอัตลักษณ์ท้องถิ่นสำหรับการดำเนินงานหรือเป็นต้นทุนที่มีอยู่ในพื้นที่

จุดอ่อน (Weakness) หมายถึง ปัจจัยด้านข้อด้อยของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และอัตลักษณ์ท้องถิ่นในการดำเนินงานที่ผ่านมา

โอกาส (Opportunity) หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่ส่งผล/สนับสนุนให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนและการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาดำเนินการดีขึ้น

อุปสรรค/ข้อจำกัด (Threat) หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนและการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาดำเนินการด้อยลง

จากนั้น นำผลการวิจัยที่ได้รับมาจับคู่จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และอุปสรรค/ข้อจำกัด (TOWS MATRIX) ในการพัฒนากลยุทธ์ซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนเขตเทศบาลเมืองไผ่เชิง รวมทั้งนำเสนอผลตามแนวคิดของ Michael Porter's Five Forces Model เพื่อเป็นโมเดลวิเคราะห์การพัฒนากลยุทธ์ต่อไปด้วย

อย่างไรก็ดี ในงานวิจัยนี้ มีการศึกษาด้านการพัฒนาซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน เขตเทศบาลเมืองไผ่เชิงด้วย จึงได้นำแนวคิด และทฤษฎีมาใช้ในวิเคราะห์ดังนี้

ซอฟต์แวร์ (Soft power)

ซอฟต์แวร์ (Soft power) ในความหมายของ Rudeeniyomwut (2021) คือ การขยายอิทธิพลการเปลี่ยนแปลงความคิด การทำให้ผู้คนมีส่วนร่วม หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้อื่น โดยไม่ได้ใช้อำนาจบังคับขู่เข็ญ (Hard power) อย่างอำนาจเศรษฐกิจ อำนาจทางการทหาร เพื่อบีบบังคับให้ประเทศต่าง ๆ ต้องยอมปฏิบัติตามสิ่งที่เราต้องการ

ซอฟต์แวร์ ที่รัฐบาลไทยให้การสนับสนุน เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ โดยมีนโยบายที่มุ่งเสริมวัฒนธรรม 5F ให้กลายเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมสำคัญของประเทศ ได้แก่ อาหาร (Food) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) การออกแบบแฟชั่นไทย (Fashion) ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting) และเทศกาลประเพณี (Festival) ให้กลายเป็นสินค้าส่งออกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของไทย แนวทางนำเสนอสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมพัฒนาศักยภาพทั้ง 5 ด้านดังกล่าวข้างต้น (Santitham, 2022)

การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมซอฟต์แวร์ของประเทศ ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและนำเสนอวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซอฟต์แวร์ของชุมชนจึงเสมือนเครื่องมือสำคัญในการนำเสนอภาพลักษณ์ วิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและประเพณี ผลิตภัณฑ์/การบริการชุมชน โบราณสถาน/วัตถุ เพื่อสร้างการรับรู้ การโน้มน้าว การชักจูงใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจจากการสื่อสารการตลาดด้านคุณค่ามากกว่าคุณภาพ ส่งผลให้ต้องการมาเยี่ยมชมเยือนชุมชน โดยผู้วิจัยจึงนำแนวคิดด้านส่วนประสมทางการตลาด มาวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยว (7P's, 7C's และ 4E's) ในครั้งนี้ด้วย

7 P's	7 C's	4 E's
Product	Customer need/Want	
People	Customer cost	Experience คือนำเสนอประสบการณ์ของผู้ที่เคยท่องเที่ยวหรือใช้บริการสามารถค้นหาและศึกษาข้อมูลล่วงหน้าได้
Process	Customer convenience	
Physical evidence	Customer communication	
Place	Customer caring/ competence courtesy	Everyplace คือสถานที่ที่หลากหลาย นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว สินค้า/บริการได้ในทุกสถานที่
Price	Customer comfort cleanliness	Exchange หรือการแลกเปลี่ยน ระหว่างเงินกับความพึงพอใจ โดยการพิจารณาจากคุณค่าของสินค้าหรือบริการ
Promotion	Customer coordination continuity	Evangelism หรือการประกาศชวนเชื่อ เป็นการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวหรือบริการให้กับนักท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น มีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พื้นที่วิจัย คือ เทศบาลเมืองไ้ชิง จังหวัดนครปฐม จำนวน 28 ชุมชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **ผู้ให้ข้อมูลหลัก** แบ่งเป็น 3 กลุ่ม เพื่อให้มีการตรวจสอบข้อมูลเป็นแบบสามเส้า (Data Triangulation) (Erzberger & Prein, 1997; Fontana & Frey, 2008) ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชนอาศัยในเทศบาลเมืองไร้ซึ่ง 2) เจ้าหน้าที่ทำงานในเทศบาลเมืองไร้ซึ่ง 3) เจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มตัวอย่างจะเรียกว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก ทำการเลือกมาอย่างเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดีและครบถ้วนตามที่นักวิจัยต้องการ (Johnson et al., 2006) จำนวนทั้งหมด 20 คน ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้นำชุมชนอาศัยในเทศบาลเมืองไร้ซึ่ง จำนวน 15 คน เจ้าหน้าที่ทำงานในเทศบาลเมืองไร้ซึ่ง จำนวน 3 คน และเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 2 คน ที่ได้รับการแนะนำต่อมา จากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง (Snowball technique) เนื่องจากคณะผู้วิจัยไม่ค่อยมีความคุ้นเคยกับคนในพื้นที่จึงเข้าถึงยาก จึงมีความจำเป็นต้องใช้วิธีนี้ (Saunders et al., 2019) และเป็นเทคนิคที่ต้องระบุผู้ให้ข้อมูลที่มีข้อมูลเฉพาะเจาะจงได้ดี (Hennink et al., 2011)

2) **การเก็บรวบรวมข้อมูล** คณะผู้วิจัยเข้าไปพบเป็นคนแรกคือ รองนายกเทศมนตรีเมืองไร้ซึ่ง เพื่อทำการปรึกษา ขอคำแนะนำ และการนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์ จากนั้นได้รายชื่อและหมายเลขโทรศัพท์บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ข้อคำถามมาจากการทบทวนวรรณกรรม เมื่อได้ข้อคำถามแล้ว นำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหากับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะจำนวน 3 คน และนำมาปรับแก้ให้มีความสมบูรณ์ จึงนำข้อคำถามไปถามเป็นรายบุคคล (Face-to-face Interview) ใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละประมาณ 45 -60 นาที จนได้ข้อมูลที่ครบถ้วน (Data Saturation) ตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงมิถุนายน 2567 รวมเวลา 3 เดือน

3) **การวิเคราะห์ข้อมูล** ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 คน มาบันทึกหรือถอดคำพูดหรือคำทบทวนคำถามการวิจัย จากนั้นนำมาเข้ารหัส จัดทำรูปแบบเพื่อแสดงความสัมพันธ์ด้วยการสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ที่พบและสนใจ คำพิเศษ หรือคำเฉพาะที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้เพราะเป็นประเด็นที่สำคัญในการวิเคราะห์ที่มีความสอดคล้องกับคำถามการวิจัย จัดรวมหมวดหมู่รหัสเดียวกันหรือแบ่งย่อยหมวดหมู่ตามรหัส ค้นหาแนวคิดหรือประเด็นซ้ำ ๆ เพื่อใช้เป็นประเด็นหลักที่จะเชื่อมต่อหรือจัดรวมหมวดหมู่ข้อมูลที่เข้ารหัสที่เป็นประเด็นหลักและประเด็นรอง ซึ่งเป็นการจัดการข้อมูลให้ประเด็นหลักและประเด็นรองไว้อยู่ด้วยกัน และสุดท้ายคือการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการกำหนดประเด็นหลักและประเด็นรองที่ใช้วิเคราะห์ทั้งหมด และให้คำจำกัดความหรือนิยามของแต่ละหมวดหมู่ (Intaprom, 2019) จนสามารถเขียนรายงานสรุปผลการวิจัยโดยตอบตามคำถามที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองไธสงสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

อัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านวิถีชุมชน ได้แก่ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเชิงอนุรักษ์ที่มีความยั่งยืน เป็นวิถีชุมชนเกษตรดั้งเดิมมีชื่อเสียงด้านส้มโอและการตลาดส้มโอขนาดใหญ่ มีพื้นที่สีเขียวคงความเป็นธรรมชาติ มีสำหรับอาหารพื้นถิ่นที่ประกอบอาหารด้วยวัตถุดิบท้องถิ่น และมีการเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชนสองวิถี คือ ชุมชนเกษตรกรรมและชุมชนเมือง การนำไปพัฒนาเป็นซอฟต์แวร์ คือ การร้อยเรื่องสำหรับอาหารพื้นถิ่นกับวิถีชีวิตเกษตรพอเพียงใกล้เมืองหลวง เสมือนบ้านหลังที่สองสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบความเป็นธรรมชาติ และการมีสุขภาพดีตามหลัก 3อ คือ อาหาร อากาศ และออกกำลังกาย นักท่องเที่ยวได้ทานอาหารพื้นถิ่นที่เป็นเกษตรอินทรีย์ พักผ่อนในบรรยากาศธรรมชาติ รับโอโซนจากพื้นที่เขียวชอุ่ม และเพลิดเพลินกับการออกกำลังกายภายใต้ระบบนิเวศที่คงความสมบูรณ์ รวมทั้งเกษตรกรแต่ละชุมชนมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว เช่น การนำสินค้าพื้นถิ่นออกมาขายหน้าบ้านตนเองหรือจัดพื้นที่สร้างตลาดในชุมชนจำหน่ายผลไม้และไม้ผลคุณภาพดี

อัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านภูมิปัญญา ได้แก่ มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนที่เป็นมรดกด้านภูมิปัญญาสะท้อนวิถีชีวิตชุมชนพื้นบ้านของภาคกลาง นอกจากนี้ชุมชนเทศบาลเมืองไธสงยังมีภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งด้านอาหารพื้นถิ่นและเกษตรกรรมที่หลากหลาย รวมทั้งปราชญ์ชุมชนช่วยฝึกสอนคนในพื้นที่ให้สร้างงานและกิจกรรม ทั้งเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปกับกาลเวลา การนำไปพัฒนาเป็นซอฟต์แวร์ คือ การจัดตั้งสถานีภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกชุมชนในเทศบาลไธสง เน้นการนำอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน มีการนำปราชญ์ชุมชนมาสาธิตและฝึกสอนด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมการทำกวยเตี๋ยวสลิม กิจกรรมปั้นดินคลุกโคลน เรียนรู้เรื่องข้าว เป็นต้น และสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่แบบ Smart farmer ที่สามารถนำความรู้เดิมที่เป็นภูมิปัญญามาบูรณาการกับวิวัฒนาการด้านการเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตรใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างอาชีพของตนเองให้มีความเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืน รวมทั้งนำกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด ในการเป็นยูทูบเบอร์ (Youtuber) มาเผยแพร่และเชิญชวนให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรได้อีกด้วย

อัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านวัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ ประวัติศาสตร์ยาวนานของเทศบาลเมืองไธสง ที่มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติเข้ามาตั้งถิ่นฐานนอกเหนือจากคนไทย ก่อให้เกิดงานวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นตลอดทั้งปี โดยมีปฏิทินงานวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนเทศบาลเมืองไธสงมีจุดสำคัญ 3 อันดับ อันดับแรก คือ หลวงพ่อวัดไธสง รองลงมา คือวัดท่าพูด ซึ่งมีคำกล่าวที่ว่า “มีดีที่ท่าพูด และวัดทรงคนอง เป็นวัดที่สร้างในสมัยอยุธยา มีประเพณีประจำปีที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นและมีผู้สนใจมาร่วมกันจำนวนมาก การนำไปพัฒนาเป็นพัฒนาซอฟต์แวร์ คือ การเชิดชูวัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิมที่มีความเป็นอัตลักษณ์ปรากฏทั้งในประเพณี สถาปัตยกรรม สิ่งของเครื่องใช้ ศิลปะ

วิถีชีวิต ภูมิปัญญา เป็นต้น จัดเป็นชุมชนที่มีเทศกาลงานวัดตลอดปี เริ่มต้นจากวัดสระเพชร์ วัดท่าข้าม วัดเทียนดัด วัดดอนหวาย วัดท่าพูด วัดสุวรรณ วัดท่ามอญ วัดหอมเกร็ด วัดทรงคนอง และสุดท้ายก็คือวัดไร่ขิง โดยมีวัดไร่ขิงเป็นต้นแบบการจัดงาน ที่สำคัญคือ การยกระดับการแข่งขันเรือพายพื้นบ้านเป็นระดับประเทศในเทศกาลสงกรานต์

อัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ มีการรวมกลุ่มเกษตรกรทำแปลงส้มโอหรือผลผลิตทางการเกษตรแบบผสมผสานขนาดใหญ่ในการท่องเที่ยวชุมชน ผลผลิตราคามีคุณภาพจากชุมชนโดยตรง และอาหารพื้นถิ่นหลากหลาย เช่น ยำส้มโอ แกงหมูหงส์ ก๋วยเตี๋ยวสลิม แกงคั่ว/แกงกะทิ เนื้อหน่อไม้ แกงส้มหยวกกล้วย ห่อหมก กุ้งหวาน ส้มโอไซเคอร์ การนำไปพัฒนาเป็นซอฟต์แวร์ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรทำแปลงส้มโอ ซึ่งส้มโอมีการจดทะเบียน GI เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โลก (Geographical Indications: GI) ซึ่งจุดลิขสิทธิ์เฉพาะของอำเภอสสามพรานของอำเภอนครชัยศรี เป็นพืชพื้นถิ่น ในการท่องเที่ยวชุมชน เปิดตำรับอาหารให้ชวนมาชิม โดยร้านอาหารในชุมชนส่วนใหญ่ สามารถปรุงสำหรับอาหารพื้นถิ่น ที่ใช้วัตถุดิบหรือเครื่องปรุงที่มีในท้องถิ่น จัดรูปแบบเป็นการยกมารับอาหารพื้นถิ่นทั้งคาวหวาน และการเข้าคอร์สปรุงอาหารและชิมฝีมือตนเอง

อัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านโบราณสถาน และโบราณวัตถุ ได้แก่ วัดวาอาราม และพิพิธภัณฑสถานชุมชนที่มีเรื่องเล่าขานจากรุ่นสู่รุ่น รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองและการพัฒนาการของชุมชน ตลอดจนรวบรวมเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นและสิ่งของที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาไว้อีกมากมาย การนำไปพัฒนาเป็นซอฟต์แวร์ได้แก่ การขยายพื้นที่ของวัดไร่ขิงให้เป็นศูนย์รวม “ของดีในชุมชนเทศบาลเมืองไร่ขิง” และพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ จัดให้มีเทศกาลตามโบราณสถานต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้ไหว้พระเสริมสิริมงคล และกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวในคอน์นใหม่ที่น่าสนใจและถ่ายภาพกับสถานที่ต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลต่อธุรกิจชุมชนและรายได้โดยสาธารณะ รวมทั้งเรือโดยสารด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 2 พัฒนาซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองไร่ขิง ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากผลการวิจัยแยกตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

พัฒนาซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นในด้านจัดการทรัพยากร คือ มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และอาหารพื้นถิ่นโดยปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สู่คนในชุมชน รวมทั้งสร้างสรรค์กิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามามีส่วนร่วมตลอดปี ด้านการตลาด คือรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้องมีความแปลกใหม่ จุดเด่นเป็นพิเศษ (Differentiation) และวางขายหน้าสวนเป็นหลัก เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวแวะมาชุมชน สำหรับมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนอย่างหนึ่ง คือ อาหารพื้นถิ่น ตามนโยบาย “1 จังหวัด 1 เมนู เชิดชูอาหารถิ่น” คือ ยำส้มโอเพื่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเทศบาลเมืองไร่ขิงมีการทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งมีความเป็นมิตรต่อ

สิ่งแวดล้อม (Environmentally Friendly) ซึ่งเป็นการดึงดูดให้ผู้บริโภคที่สนใจผลิตภัณฑ์สีเขียวเกิดความ ต้องการซื้อผลผลิตในสวนมากขึ้น และก่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชน (Phuangsuwan et al., 2024)

พัฒนาซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยว ดังนี้

ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence: AI) และสร้างมาสคอต (Mascot) “น้องส้มโอ” พาท่องเที่ยว มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวให้ทันสมัยมากขึ้น เพิ่มจุดเช็คอินตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ การแนะนำร้านค้า ร้านอาหารในชุมชน สถานีรถสาธารณะพร้อมเส้นทางเดินทาง ตลอดจน ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

2.2 โกดังท้องถิ่นรุ่นใหม่ ที่มีความรู้รอบในทุกลุ่มชน และมีความสามารถด้านภาษาต่างชาติ ที่พร้อมอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวตลอดระยะเวลาการเดินทางแบบการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One stop service) มีการเพิ่มรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงแต่ละชุมชนในพื้นที่มากขึ้น ทั้งสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การช้อปปิ้ง การชิมอาหารพื้นถิ่น และผลิตภัณฑ์ชุมชน

พัฒนาซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นในด้านนวัตกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ เป็น “ปอดใกล้เมือง” มีเครือข่ายเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวตั้งแต่ระหว่างจังหวัด อำเภอ ชุมชน จัดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่นักท่องเที่ยวสามารถไปเยือน/ทำกิจกรรมอย่างไร้รอยต่อ และจัดให้มีเทคโนโลยีอัจฉริยะมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับแหล่งท่องเที่ยว ที่เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายผ่านระบบ อินเทอร์เน็ต มีการชำระเงินแบบไร้สัมผัส (Contactless payments) และควรสร้างชุมชนท่องเที่ยวใกล้ เมืองหลวง ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่าง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 และ 2 โดยรวม พบว่าสอดคล้องกับ Nye (2005) ที่กล่าวว่า ซอฟต์แวร์เป็นความสามารถในการดึงดูดใจ นำไปสู่การยอมรับที่มีความหมายในแง่บวก หรืออีกนัยยะหนึ่ง คือความสามารถที่ทำให้ผู้อื่นต้องการหรือยอมรับในสิ่งที่เราต้องการ ซอฟต์แวร์ ที่มีอยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองไร่ขิง ซึ่งหากแยกอภิปรายตามประเด็น ได้แก่ ความอ่อนโยน (Benignity) ความงาม (Beauty) และความรุ่งเรือง (Brilliance) ตามแนวคิดของ Nye ได้ดังนี้

ซอฟต์แวร์สะท้อนผ่านความอ่อนโยน สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของคนไทยที่กล่าวว่า ธรรมเนียมไทยแท้แต่โบราณ ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ คือ การต้อนรับเลี้ยงดูเป็นอย่างดี ซึ่งชาว ชนบทจะมีน้ำใจเอื้อเฟื้อมาก ปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างดี การมีน้ำใจ เป็นจุดเด่นที่นำมาเป็นซอฟต์แวร์ วิถีไทยของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ทั้งคนในชุมชนและผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ต้องสร้างความ ประทับใจให้แก่ผู้มาเยือน เมื่อปี 2563 ชุมชนเขตเทศบาลเมืองไร่ขิง เคยได้รับรางวัลชุมชนคุณธรรม เทศบาลเมืองไร่ขิง จากกระทรวงวัฒนธรรมอีกด้วย

ซอฟต์แวร์เวอร์ชันผ่านความรุ่งเรือง เมื่อสกัดข้อความตอบของผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า พื้นที่เทศบาลเมืองไผ่ซึ่งมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจของชุมชนหลายเชื้อชาติเข้ามาตั้งถิ่นฐาน และมีร่องรอยให้ศึกษาได้ในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนที่เป็นมรดกด้านภูมิปัญญาสะท้อนวิถีชีวิตชุมชนพื้นบ้านของภาคกลาง ทั้งด้านอาหารพื้นถิ่นและเกษตรกรรมที่เป็นอัตลักษณ์แต่ละชุมชน เป็นชุมชนที่มีเทศกาลงานบุญตลอดปี และเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวไปเยือน สร้างบรรยากาศ “การท่องเที่ยวชุมชน ตลอดปีไม่มีซ้ำ” การสะท้อนถึงความเป็นอารยประเทศ บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรือง ประชาชนเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างดีนี้ ควรนำมาเผยแพร่หลากหลายแพลตฟอร์มอย่างต่อเนื่อง

ซอฟต์แวร์เวอร์ชันผ่านความงดงาม ในบริบทการท่องเที่ยวคือ การสร้างความโดดเด่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอื่น ๆ เมื่อสกัดข้อความตอบของผู้ให้ข้อมูลหลักข้างต้น พบว่า การใช้ความงดงามของเมืองริมแม่น้ำนครชัยศรี สู่การท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ (New normal) ทั้งการแต่งกายแบบชาวชนบท การปรุงอาหารพื้นถิ่น เสน่ห์ของงาน/เทศกาลประจำชุมชน มีการนำความรู้ดั้งเดิมมาต่อยอดในขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน และพัฒนารูปแบบกิจกรรมตามความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยร่วมมือกับร้านค้า ร้านอาหารในพื้นที่ชุมชน สามารถสร้างเป็นกลุ่มจังหวัด Wow (ความงดงามที่ต้องตะลึง) มีทั้งเส้นทางประวัติศาสตร์ใกล้กรุงเทพฯ หมู่บ้านวัฒนธรรมลุ่มน้ำนครชัยศรี ตามรอยอาหารพื้นถิ่นจานเด็ด พาแวะสถานีปราชญ์ชุมชนเมืองไผ่ ซึ่งเป็นต้น

สำหรับการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ชุมชนเทศบาลเมืองไผ่ให้มีศักยภาพ และไปสู่นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการเพิ่มมูลค่าและความยั่งยืนนั้น เมื่อนำนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน (Office of the National Economic and Social Development Council , 2023) สามารถสรุปความสอดคล้องในการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ภาครัฐเริ่มจากการพัฒนาคน ให้มีศูนย์บ่มเพาะทักษะสร้างสรรค์ ทั้งด้านทำอาหาร ผักมวญไทย ออกแบบ แฟชั่น และอื่น ๆ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย สอดคล้องกับแนวคิดของเทศบาลเมืองไผ่ คือ ส่งเสริมให้มีสถานีปราชญ์ชุมชนเมืองไผ่ในแต่ละชุมชน ที่มีปราชญ์ชุมชนเป็นสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ่ายทอดความรู้และทักษะจากรุ่นสู่รุ่น รวมทั้งบูรณาการคุณค่าภูมิปัญญาของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการดำรงชีพของคนในชุมชน เช่น ฐานการเรียนรู้จากผู้สูงวัยในชุมชน (กลุ่ม ส. ภูมิปัญญา) ซึ่งครูสมควร คงประชา เป็นครูวัยเกษียณ ผู้เป็นแกนนำจิตอาสาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคนในชุมชนสองวัย คือ ผู้สูงอายุ และคนรุ่นใหม่ โดยเห็นว่าชุมชนทำพุด ในพื้นที่เทศบาลเมืองไผ่มีต้นทุนเรื่องภูมิปัญญาดั้งเดิมอยู่แล้วก็นำมาจัดเป็นกิจกรรมของชุมชนทำพุด มีวัดทำพุดเป็นสถานีปราชญ์ชุมชน และเชิญชวนคนทุกกลุ่มเข้ามาร่วมกิจกรรม “กลุ่มมีดีที่ทำพุด” และเผยแพร่สู่สาธารณะเพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวมาร่วมกิจกรรม ทางเทศบาลเมืองไผ่เสนอแนะว่า ในการนำซอฟต์แวร์ที่เป็นต้นทุนเรื่องภูมิปัญญาดั้งเดิม มาขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนให้ยั่งยืนนั้น ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งภาคีเครือข่าย ทั้งการต่อยอดความรู้ และงบประมาณดำเนินงานประจำปี เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ (Wannaosote & Pooripakdi, 2024) ที่ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหา วางแผน การปฏิบัติกิจกรรม การติดตามและประเมินผล ส่งผลทำให้ชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอย่างดี

2) ภาครัฐพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์สาขาต่าง ๆ ภายในประเทศ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของ THACCA (Thailand Creative Culture Agency) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รวบรวมงบประมาณและภารกิจ พร้อมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบหรือ TCDC ในทุกจังหวัด เพิ่มพื้นที่สำหรับ Co-working space ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และต่อยอดซอฟต์แวร์อย่างมั่นคง ตั้งแต่ระดับภูมิภาคจนถึงระดับประเทศ เทศบาลเมืองไรซิงก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านบทบาทหน้าที่ และการจัดสรรงบประมาณ จึงเสนอให้จัดตั้งเป็นรูปแบบคณะกรรมการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน โดยให้สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครปฐมเป็นหน่วยงานหลัก มีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น วิสาหกิจการท่องเที่ยวชุมชนทุกแห่งเป็นคณะกรรมการ และทุกภาคส่วนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดทำแผนและดำเนินโครงการ/กิจกรรม โดยมี Co-working space จากการขอความอนุเคราะห์จากภาคเอกชนให้เป็นที่รวบรวมและร้อยเรียงเรื่องราวของชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่เทศบาลเมืองไรซิง ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งมีผู้เชี่ยวชาญทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคเอกชน มาร่วมสนับสนุนเสมือนเป็นศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบหรือ TCDC เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนที่ครบวงจร

3) แนวคิดการนำอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์สู่เวทีโลก ผ่านการเดินหน้านำผลิตภัณฑ์ซอฟต์แวร์ไทยสู่ระดับสากลด้วยการทูตเชิงวัฒนธรรมของรัฐบาล ในประเด็นนี้ทางเทศบาลเมืองไรซิง มีความเห็นสอดคล้องกัน ควรจัดทำเป็นกลยุทธ์ซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนเทศบาลเมืองไรซิง เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์โครงการและกิจกรรมร่วมกับระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับโลก เป็นที่แน่นอนว่าต้องมาจากแรงขับเคลื่อนส่วนกลางที่เปลี่ยนนโยบายสู่การปฏิบัติ เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคชุมชน/ประชาสังคม และภาคสื่อสารมวลชน ที่เริ่มจากการพัฒนาความรู้และทักษะสู่ชุมชน รวมทั้งการนำระบบพี่เลี้ยง ทั้งพี่เลี้ยงที่เป็นหน่วยงานและพี่เลี้ยงที่เป็นชุมชนท่องเที่ยวเข้มแข็ง มาแนะนำการจัดการความรู้ การถ่ายทอดความรู้แบบมีอาชีพให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และส่งต่อไปยังทุกชุมชน ตลอดจนดึงดูดให้ผู้สนใจจากภายนอกเข้ามาร่วมสร้างงาน อาชีพ รายได้ ตลอดจนประโยชน์อย่างยั่งยืน สามารถต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ได้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ตามกรอบแนวคิดข้างต้น มาพัฒนา “ซอฟต์แวร์เวอร์ชันของอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนเขตเทศบาลเมืองไผ่เชิง ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่าและความยั่งยืน” ตามกรอบแนวคิดของซอฟต์แวร์ 5 F เพื่อสื่อสารการท่องเที่ยวชุมชนของประเทศไทยที่รัฐบาลนำมายกระดับและพัฒนาความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ของคนไทย ให้สร้างมูลค่าและสร้างรายได้ ดังนี้

- F-Food อาหารไทย ที่เป็นเมนูประจำพื้นถิ่นมาจากส่วนหนึ่งของคำขวัญประจำจังหวัดนครปฐม ที่ว่า “ส้มโอหวาน ข้าวสารขาว ลูกสาวงาม ข้าวหลามหวานมัน สนามจันทร์งามล้น พุทธมณฑลคู่ธานี พระปฐมเจดีย์เสียดฟ้า สวยงามตาแม่น้ำท่าจีน” อาหารประจำพื้นถิ่น จึงเป็นยำส้มโอ (1 จังหวัด 1 เมนู เชิดชูอาหารถิ่น ส่งเสริมการท่องเที่ยว) ซึ่งเคยมีการจัดประกวดยำส้มโอที่เกาะลัดดีแท่น โดยใช้ส้มโอพันธุ์ขาวน้ำผึ้ง ขาวพวง หรือทองดี เป็นผลไม้ประจำถิ่น และมีจุดเด่น คือ การนำผลไม้มาประกอบอาหาร นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ร้านอาหารต่างๆ มีการเสิร์ฟสำหรับอาหารประจำถิ่น ทั้งคาวและหวาน ประกอบด้วยข้าวสวยจากข้าวหอมมะลิราชธานี (ข้าวพื้นเมืองคืนทุ่ง) แกงหมูหงส์ แกงส้มหยวกกล้วย ยำส้มโอ ห่อหมก กุ้งหวาน และบิงซูส้มโอ รวมทั้งเครื่องดื่มที่เป็นน้ำส้มโอไซเดอร์ เป็นดาร์บเกาเลาใหม่

- F-Film ภาพยนตร์ เพื่อที่มีเนื้อหาแสดงถึงความสวยงามของประเทศไทย ทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม นิเวศน์ วิถีชุมชน ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และโบราณสถาน ในจำนวน 28 ชุมชนของเทศบาลเมืองไผ่เชิง แต่ละชุมชนต่างก็มีเสน่ห์จากเรื่องราว เรื่องเล่าพื้นบ้านที่สอดแทรกการดำเนินชีวิต ความรู้เกี่ยวกับจารีต ประเพณี พิธีกรรม ศาสนา และประวัติศาสตร์ จัดทำเป็นระบบฐานข้อมูลออนไลน์ทุกรูปแบบ และสร้างกระแสการรับรู้ด้วยการผลิตเป็นแนวละครซีรีส์ โดยเชิญชวนให้ผู้ผลิตรายการ/ภาพยนตร์เข้ามาถ่ายทำในพื้นที่จริง ในขณะเดียวกันต้องพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดกระแสตามรอยละครซีรีส์ได้อีกด้วย ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกคนในพื้นที่ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสานงานและเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ อย่างเหมาะสม

- F-Fashion แฟชั่น จากการออกแบบเครื่องประดับที่ใช้เป็นของตกแต่งและใช้สำหรับสวมใส่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งทางกลุ่มผู้ประกอบการพื้นที่เทศบาลเมืองไผ่เชิง ได้นำลายเบญจรงค์ที่เป็นอัตลักษณ์ของนครปฐม คือ ลายทวารวดี นอกจากนี้ มีเจ้าของภูมิปัญญา คือ นายรุ่งศักดิ์ จันทร์บำรุง เป็นผู้ประกอบการธุรกิจ เซอร์รี่ เบญจรงค์ ได้ออกแบบลายเบญจรงค์ที่มีความวิจิตรงดงามเพิ่มเติม ได้แก่ ลายจักรีที่เป็นผสมผสานระหว่างความเป็นไทยกับตะวันตก ลายดอกไม้นกซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 2 จึงนำมาใช้ในสมัยราชวงศ์หมิง และลายหนารากุกันขดเป็นงานประยุกต์ระหว่างรัชกาลที่ 2 กับรัชกาลที่ 5 เป็นต้น โดยใช้ทองคำแท้ประดับด้วยพลอยหลายสี ซึ่งวงการแฟชั่นสามารถนำไปประยุกต์เป็นลายเครื่องประดับและเครื่องแต่งกายไทยที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้

- F-Fighting ศิลปะการต่อสู้ คือ มวยไทย มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศ เป็นศิลปะการต่อสู้และกีฬาที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย จังหวัดนครปฐมได้จัดมวยไทย “สยามคาดเชือก ของ ดินครปฐม” มีคณะกรรมการหอการค้าจังหวัด ผู้บริหารภาคเอกชน หัวหน้าส่วนราชการ และภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่สวยงามของไทยมาเป็นซอฟต์แวร์สำหรับชุมชนเทศบาลเมืองไผ่ซาง มีการส่งเสริม “มวยคาดเชือก” เพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมมวยไทยโบราณ ซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติ มีการจัดกิจกรรม “สยามคาดเชือก” ในวันลอยกระทง เพื่อสร้างกระแสการรับรู้และความนิยมในกลุ่มเด็กเยาวชนและคนรุ่นใหม่ “มวยไทย สู่อาชีพครูสอนมวยในต่างประเทศ”

- F-Festival เทศกาล เป็นเวทีสำหรับชุมชนในการแสดงเอกลักษณ์ของสังคมพื้นบ้านไทย ซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) ที่มีคุณค่า เต็มไปด้วยเสน่ห์ มีความหลากหลายของวิถีชีวิตผู้คน ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับ 28 ชุมชนของเทศบาลเมืองไผ่ซางส่วนใหญ่จะเป็นงานบุญและประเพณีพื้นบ้าน เช่น ชุมชน “ย้อนวันวาน เทียวเทศกาลงานวัดทั้งปี” เริ่มจากวัดสระเพชร์ วัดท่าข้าม วัดเทียนดัด วัดดอนหวาย วัดท่าพูด วัดสุวรรณ วัดท่ามอญ วัดหอมเกร็ด วัดทรงคนอง และสุดท้ายคือวัดไผ่ซาง ซึ่งเป็นต้นแบบการจัดงาน และยกระดับการแข่งขันเรือพายพื้นบ้านให้เป็นระดับประเทศ นอกจากเป็นอนุรักษ์ประเพณีพื้นบ้านและฟื้นฟูวัฒนธรรมการแข่งขันเรือพายสู่สากลตามนโยบายสนับสนุนซอฟต์แวร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลแล้ว ยังกระตุ้นเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้สนใจเป็นนักกีฬาแข่งขันเรือพาย เพื่อสืบสานประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

ในส่วนของแผนและโครงการ/กิจกรรม ดำเนินการตามแนวทางแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ซึ่งมีประเด็นการท่องเที่ยวว่า ต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ในการกำหนดแผนและโครงการ/กิจกรรม จึงนำ F-Food จากเมนูประจำพื้นที่ คือ ยำส้มโอ (1 จังหวัด 1 เมนู เชิดชูอาหารถิ่น ส่งเสริมการท่องเที่ยว) มาใช้เป็นซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนเทศบาลเมืองไผ่ซาง ดังนี้

แผนการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับซอฟต์แวร์ “F-Food จากเมนูประจำพื้นที่ คือ ยำส้มโอ” บนฐานของทุนภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น ไปสู่การสร้างกิจกรรมและบริการรูปแบบใหม่ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในระบบฐานข้อมูลโลก เช่นโครงการ/กิจกรรมชวน เทียว ชิมร้านอาหารถิ่น จากเซฟชุมชนเทศบาลเมืองไผ่ซาง

แผนการเตรียมความพร้อมของ “ชุมชนท่องเที่ยว เพื่อการท่องเที่ยวสไตล์ท้องถิ่น กินผลไม้เป็นอาหาร” โดยพัฒนาปัจจัยแวดล้อมของชุมชนให้เอื้อต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำมาต่อยอด การนำซอฟต์แวร์ “F-Food จากเมนูประจำพื้นที่ คือ ยำส้มโอ” มาขับเคลื่อน

การท่องเที่ยวชุมชน เช่นโครงการ/กิจกรรมชุมชนท่องเที่ยวเทศบาลเมืองไธสง เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ทาน “ยำส้มโอ” เป็นของว่าง

แผนเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำซอฟต์แวร์ “ยำส้มโอ” มาขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชน ทั้งด้านทักษะและองค์ความรู้หลายด้าน ได้แก่ด้านการออกแบบ ผลิตภัณฑ์และบริการ การสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยี การบริหารจัดการธุรกิจ และการตลาด เพื่อสร้างความแตกต่างและความโดดเด่น ตามความต้องการของตลาดท่องเที่ยว เช่นโครงการ/กิจกรรมการฝึกอบรมผู้ประกอบการเทศบาลเมืองไธสง “ยำส้มโอ”สู่ซอฟต์แวร์ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชน

แผนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน อาจเริ่มจากการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจการท่องเที่ยวชุมชน เครือข่ายระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวทั้งในระดับชุมชน จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ และเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการตลาด และกลุ่มต่างๆที่มีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เช่นโครงการ/กิจกรรมเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเข้มแข็ง ในการพัฒนาซอฟต์แวร์ “F-Food จากเมนูประจำพื้นถิ่น คือ ยำส้มโอ”

แผนการส่งเสริมการตลาด ของซอฟต์แวร์ “F-Food จากเมนูประจำพื้นถิ่น คือ ยำส้มโอ” เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนเทศบาลเมืองไธสง ในแต่ละชุมชนให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางในเวทีโลก มีการเผยแพร่ผ่านสื่อสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางสื่อต่าง ๆ รวมทั้งช่องทางการตลาดที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย เช่น การ์ตูนเน็ตเวิร์ค (Cartoon Network) ซึ่งแพร่ภาพการ์ตูนแอนิเมชันเป็นหลัก ได้ผลิต ‘Tom and Jerry’ ในตอนที่ชื่อว่า ‘What’s That Smell?’ ตอน ทูเรียน สะท้อนให้เห็นถึง Tom and Jerry เอ็ดดอรรอยกับผลไม้ รับชมได้ทางยูทูบ (<https://www.youtube.com/watch?v=2qT0tZrPMnl>) เป็นต้น เช่น โครงการ/กิจกรรมความร่วมมือ 360° ระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคชุมชน/ประชาสังคม และภาคสื่อสารมวลชน เพื่อส่งเสริมการตลาดของซอฟต์แวร์ “F-Food จากเมนูประจำพื้นถิ่น คือ ยำส้มโอ”

และมีการจัดทำคู่มือ เชพชุมชนเทศบาลเมืองไธสง ในการพัฒนาซอฟต์แวร์ “F-Food ยำส้มโอ ซึ่งเป็นเมนูประจำพื้นถิ่น” เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy tourism) จากกรณีวิจัยเรื่อง ซอฟต์แวร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนเขตเทศบาลเมืองไธสง ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการเพิ่มมูลค่าและความยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- เพื่อเสนอกลยุทธ์การตลาดของซอฟต์แวร์ “F-Food จากเมนูประจำพื้นถิ่น คือ ยำส้มโอ” ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร
- เพื่อพัฒนามาตรฐานการประกอบอาหาร “ยำส้มโอ ซึ่งเป็นเมนูประจำพื้นบ้าน” ให้กับร้านอาหารเชพชุมชน

- เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนเทศบาลเมืองไผ่เชิง ในการสร้างตำรับอาหาร “ยำส้มโอ” ที่เป็นรสชาติอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวให้นำรายได้มาสู่ชุมชนด้วย
- เพื่อเผยแพร่ “ยำส้มโอ ซึ่งเป็นรสชาติอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น” ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากขึ้นในระดับประเทศ และระดับโลก

สรุป

การวิจัยเรื่อง ซอฟต์แวร์เวอร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนเทศบาลเมืองไผ่เชิง ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการเพิ่มมูลค่าและความยั่งยืนนี้ มีการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติ (Carrying capacity) และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (Local participation) และความต้องการของชุมชน (Local needs) ซึ่งในการประชุมร่วมกับเทศบาลเมืองไผ่เชิง ซอฟต์แวร์เวอร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นไปขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนนี้ จะเริ่มจาก F-Food ที่เป็นเมนูประจำพื้นถิ่น คือ ยำส้มโอ (1 จังหวัด 1 เมนู เชิดชูอาหารถิ่น ส่งเสริมการท่องเที่ยว) โดยใช้ส้มโอพันธุ์ขาวน้ำผึ้ง ขาวพวง หรือทองดี เป็นผลไม้ประจำถิ่น และจุดเด่นของยำส้มโอ คือ การนำผลไม้มาประกอบอาหาร และเป็นของว่างแบบไทยๆ ได้ โดยให้ผู้รู้ในชุมชนมาพัฒนาสูตรอาหารและรสชาติดั้งเดิมร่วมกับเชฟมิชลินระดับประเทศ ในการประกอบอาหารแต่ละจานอาหารจะเปี่ยมด้วยเรื่องราวที่น่าสนใจ ทั้งแหล่งที่มาของวัตถุดิบแต่ละประเภท วัฒนธรรมไทยในการปรุงอาหาร ซึ่งสามารถจัดคอร์ส/กิจกรรมสอนการทำยำส้มโอ ของว่างแบบไทยโบราณ และรับประทานฝีมือตนเองในบรรยากาศสวนส้มหรือสวนผลไม้ นอกจากเป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นโดยรวมแล้ว คนในชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจในการนำเสนอ “ของดี” ชุมชนให้คนภายนอกได้รับรู้อีกด้วย การที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับสถานที่จริงและมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนต่างๆ จะทำให้เข้าใจเรื่องราวของผู้คนและบริบทต่างๆ มากขึ้นเกิดความผูกพันจนเดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่

1.1 การกำหนดทิศทาง สำหรับซอฟต์แวร์เวอร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นไปขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนเทศบาลเมืองไผ่เชิงนั้น ต้องนำกรอบแนวคิดของซอฟต์แวร์เวอร์ 5F ได้แก่ Food, Film, Fashion, Fighting และ Festival เพื่อสื่อสารการท่องเที่ยวชุมชน ของประเทศที่รัฐบาลนำมายกระดับและพัฒนาความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ของคนไทย ให้สร้างมูลค่าและสร้างรายได้ดังนี้

1.2 การจัดการ ของเทศบาลเมืองไผ่เชิงสำหรับซอฟต์แวร์เวอร์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่นไปขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนนั้น งานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่ง

สหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) Domestic Tourism Business Association, 2024) มีหลักการเบื้องต้นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาประยุกต์ เช่น การกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น (Equity) ประสพการณ์นักท่องเที่ยวที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว (Quality of experience) การเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากร และวิถีชีวิต (Education and understanding) การผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น และข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานการตัดสินใจและการติดตามตรวจสอบ (Information and monitoring)

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อยอดด้านการสร้างร้านอาหารเชฟชุมชน ที่เป็นกลยุทธ์หนึ่งของเสน่ห์ต้อนรับอาหารไทย ที่นำรสชาติอร่อยที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นผสมผสานกับเรื่องราวทางวัฒนธรรม ดังที่กล่าวว่ากินผลไม้เป็นอาหาร มาสร้างอุปสงค์/อุปทานให้กับธุรกิจ/อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

2.2 เมื่อมีการสร้างร้านอาหารเชฟชุมชนที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวแล้ว ควรมีการศึกษาวิจัยขยายผลการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารให้มีหลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังที่เสนอในงานวิจัย คือ การจัดสำหรับอาหารที่มี “ข้าว” เป็นอาหารหลัก รับประทานคู่กับ “กับข้าว” ประมาณ 3-4 อย่าง เป็นอาหารครบรสใน 1 สำหรับ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับอรรถรสจากการสัมผัสประสบการณ์ตรงตามวิถีของชุมชน และตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการเพิ่มมูลค่าและความยั่งยืน แนะนำให้มีการสร้างสรรค์ต้อนรับอาหารเพิ่มเติม เช่น เมนูจากผัก ผลไม้ ข้าว ปลาพื้นบ้าน เป็นต้น

2.3 ด้านความยั่งยืนของโครงการ/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน งานวิจัยเสนอว่า หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมนั้นๆ ว่ามีแนวโน้มจะคงอยู่ได้อย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาเพิ่มเติมภายหลังจากโครงการ/กิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว และเมื่อไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณอีกต่อไป

References

- Capital Administration and Management Unit for Increasing National Competitiveness (B.P.K.). (2021). Raise the level of the tourism sector with the concept of creative community tourism, community choice economic survival in the COVID-19 era. <https://pmuc.or.th/>
- Erzberger, C., & Prein, G. (1997). Triangulation: Validity and empirically-based hypothesis construction. *Quality & Quantity*, 31, 141–154. <https://doi.org/10.1023/A:1004249313062>
- Fontana, A., & Frey, J. H. (2008). The interview: From neutral stance to political involvement. In Denzin, N.K., & Lincoln Y.S. (Eds), *The sage handbook of qualitative research* (3rd ed.), 695–728. SAGE.

- Hennink, M., Hutter, I., & Billey, A. (2011). *Qualitative research methods*. SAGE.
- Intaprom, W. (2019). Analysis and presentation of qualitative data analysis. *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University*, 10(2), 314–333. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/article/view/164379>
- Johnson, P., Buehring, A., Cassell, C., & Symon, G. (2006). Evaluating qualitative management research: Towards a contingent criteriology. *International Journal of Management Reviews*, 8(3), 131–156. DOI:10.1111/j.1468–2370.2006.00124.x
- Maneeroj, N. (2017). Community based tourism management. *Journal of International and Thai Tourism*, 13(2), 25–46. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jitt/article/view/113060>
- Ministry of Culture. (2023). Soft Power Driving Plan with Cultural Dimensions to Develop the Thai Economy and Society (2023–2027). Ministry of Culture.
- Nye, Jr. J. S. (2005). *Soft power: The Means to Success in World Politics*. Public Affairs Books.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2023). *National Economic and Social Development Plan No. 13. Transforming Thailand into a Progressive Society*. The Economy Creates Sustainable Value. Prime Minister Office.
- Office of the Permanent Secretary (2022). *Strategic Plan for Driving white Tourism under the BCG Economic Model 2023 – 2027*. Ministry of Tourism and Sports.
- Phuangsuwan, P., Siripatthanakul, S., Praesri, S., Pariwongkhuntorn, N., & Khemapanya, V. (2024). Enhancing community economic sustainability based on cultural capital and local wisdom knowledge management: A case of Klong Maduea, Samut Sakhon. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 9(2), 1–13. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/269125>
- Phongnak, I. (2014). *Identity of the ancient city of U Thong for the development of cultural tourism in Suphan Buri Province*[Master's thesis, Chulalongkorn University].
- Rojrungsad, P. (2013). *Community-based tourism*. Odean Store.
- Rudeeniyomwut, C. (2021). *What is SOFT POWER? Soft power that isn't always soft mind-blowing power Capture the hearts of people around the world*. <https://www.brandthink.me/content/whatissoftpower>
- Saunders, M.N.K., Lewis, P., & Thornhill, A. (2019). *Research methods for business students* (8th ed.). Pearson.
- Special Area Development Administration for Sustainable Tourism (Public Organization). (2016). *Community-based tourism*. Cocoon & Co.

Tourism Authority of Thailand. (2008). *National Tourism Development Master Plan*. Ministry of Tourism and Sports Development.

Wannaosote, W., & Pooripakdi, S. (2024). OTOP Nawatwithi community-based tourism management for sustainable community development. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 9(1), 217–227. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/261377>